

Recenzió

A szabad iskolaválasztás jelentősége

A Gondolat Kiadó és a Pannon Egyetem MFTK Universitas Pannonica kismonográfia-sorozatában jelent meg Berényi Eszter Az autonómiától a szelekcióig című kötete. A szociológia doktorátussal rendelkező szerző (nem keverendő össze Berényi B. Eszterrel, aki társadalomföldrajzból doktorált) egy ma is aktuális kérdéssel, a szabad iskolaválasztás megítélésével foglalkozik. Nem csupán egy esettanulmányt közöl, hanem alaposan körülírja a témát, bemutatja a közpolitikát, mint a szociológia tárgyát, majd az elméleti bevezető után, a szabad iskolaválasztás közpolitikáját elemzi korábbi kutatásai alapján. (A kötet Berényi Eszter doktori disszertációjából szemezget, s így épít a szerző korábbi írásaira is, például a Tudás és politika című kötetre.)

A könyveske nagyobbik része az oktatáspolitikára ma is aktuális kérdésével foglalkozik. A magyar közoktatási rendszer átszervezése kapcsán megfogalmazott cél: az egyenlő lehetőségek biztosítása minden egyes tanuló számára. Így alapesetben a szülő abba az iskolába írhatja be a gyereket, amelyik körzetbe tartozik. Ez szembe megy a rendszerváltás utáni nagy vívmánnyal, a szabad iskolaválasztással. Ma az állami rendszert akkor lehet csak megkerülni, ha egyházi vagy pedig alapítványi iskolába íratják a tanulót. Az utóbbi évek felmerült ezzel kapcsolatos konfliktusokkal, természetesen még nem tudott foglalkozni a szerző, de az általa ismertetett kutatás(ok) jól rámutat(nak) az alapproblémára, vagyis hogy mennyiben erősíti a szelekciót a szülői autonómia, illetve hogy szabad-e korlátozni a szülői autonómiát.

A kötet legérdekesebb részei a kutatás „puha eredményeit” illusztráló betétek. Szinte szociografikus igényességgel illeszti bele a szerző a komoly tudományos elemzésbe, az irányított interjúk legérdekesebb és jellemzőbb párbeszédeit. A terepkutatás 2002-2006 között zajlott (természetesen vannak újabb interjúk, amik 2007–2010 között készültek, de az oktatáspolitikára azóta nagyon

komoly, radikális változáson esett át), épp ezért nagyon tanulságos lenne összevetni a 10-15 évvel ezelőtti állapotokat mai helyzettel.

Semmiképpen sem állíthatjuk ugyanis, hogy Berényi Eszter gondolatai aktualitásukat veszítették volna. Sőt! Maga a kötet fontos forrása lehetne egy új, helyi kutatásnak. A szerző ehhez minden lehetőséget biztosít. A kötet mellékletében közli a „februári adatok” fedőnevű kutatás kérdőívét, s ezzel nagy segítséget nyújt a társadalomkutatással foglalkozóknak. Különös tekintettel a politológia és társadalomtudományok szakos hallgatókra.

A könyv tehát mind az elméleti, mind a gyakorlati tárgyak oktatásához nagyon jól hasznosítható, de egyben izgalmas olvasmány is minden értelmiséginek.

Az e témával foglalkozó országos és helyi politikusoknak kötelező irodalom lehetne, de ne legyenek illúzióink. Azzal is beérem, ha a most tanuló és a már végzett politikai tanácsadók valóban elolvassák a kötetet.

Néhány szó a szerzőről, hiszen ezen a néven, mint említettük, az ismert geográfus-dinasztia sarjaként, egy másik fiatal kutató is működik. A mi Berényi Eszterünk 1975-ben született. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte az ELTE Szociológiai Intézet szociológia szakán. 2014-ben az ELTE Társadalomtudományok Karán védte meg doktori disszertációját. Dolgozott az ELTE Társadalomtudományok Karán tudományos segédmunkatársként (2002-2004, illetve 2008-2011 között), a Mobilitás, majd a Nemzeti Családi- és Szociálpolitikai Intézet Ifjúságkutató irodájában is kutatóként (2005-2011), valamint az Oktatáskutató- és Fejlesztő Intézetben kutató-elemzőként (2013-2015). 2013-tól a Pannon Egyetem Antropológia és Etika Tanszékének, ma már Filozófia, Történettudomány és

Antropológia Intézet, s azon belül is a Humánökológia és Embertudományok intézeti tanszék oktatója. Több oktatásszociológiával és oktatáspolitikával kapcsolatos kötet és cikk szerzője, társszerzője, szerkesztője, de több cikket írt az éghajlatváltozás szociológiai kérdéseiről is.

Agg Zoltán

Irodalom

Berényi Eszter: Az autonómia kormányzása: A rendszerváltás utáni időszak három közoktatáspolitikájának diszkurzív elemzése, PhD-dolgozat, Budapest ELTE TáTK SZDI 2014.

Berényi Eszter, Czike Bernadett A szabályokkal és a társadalmi részvétellel kapcsolatos attitűdök, ISKOLAKULTÚRA 24:(11-12) pp. 237-254. (2014)

Berényi Eszter, Eröss Gábor, Neumann Eszter (szerk.) Tudás és politika: A közpolitika-alkotás gyakorlatának nyomában Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2013.)